

DE VBI: HET PROCES VAN A TOT Z STATUTAIR GOED GEREGLD GEEFT RUST

*Patrick Lambrechts (links) is werkzaam op de algemene fiscale afdeling bij Bol Adviseurs. Sinds 2014 is hij partner.
Geert Broekgaarden (rechts) is als partner verbonden aan De Weygerbergen.
De auteurs danken Robert van Beek voor het meedenken en zijn input voor dit artikel.*

De Vrijgestelde Beleggings Instelling (VBI) heeft stilaan ook zijn weg en toepassing gevonden binnen de familiale vermogensstructurering van ondernemers. Wensen en doelstellingen, een optimale vermogensstructuur inclusief de beleggingen, over generaties heen, kunnen optimaal vormgegeven worden. Dat er ook nog een fiscale optimalisatie mogelijk is, is mooi meegenomen. Hoe? In dit artikel leest u aan de hand van een geanonimiseerde real life praktijk-casus welke toepassingsmogelijkheden er zijn. Alle aspecten van financial planning, ondernemersvermogen, fiscaliteit en beleggen worden integraal toegepast. Dienstverlening zoals het hoort anno 2014!

DE ONDERNEMERS KEES EN MARTHA DEKKERS

Kees en Martha zijn al jaren de drijvende krachten achter een succesvolle onderneming in zonnepanelen. Het harde werken heeft zijn vruchten afgeworpen. De omzet groeit explosief en de liquiditeit is onder controle. Privé loopt alles ook op rolletjes. Kees en Martha hebben twee zonen, Paul (18) en Pieter (19). Kortom, niets om je zorgen over te maken, zou je zeggen. Toch ligt Kees soms wakker van vragen als: Hoe gaan de jongens straks met ons vermogen om? Hoe krijgen we ons vermogen fiscaal vriendelijk bij de kinderen? Wat als ons iets overkomt? En kunnen Paul en Pieter wel omgaan met een omvangrijk vermogen? Er is hard gewerkt voor het opgebouwde (bedrijfs)vermogen. En het betalen van 20% erfbelasting is teveel van het goede voor Kees. Bij menig succesvol ondernemer spelen deze problemen.

In overleg met de vertrouwenspersoon van de familie wordt gekozen voor een structuur, waarbij Paul en Pieter zelf

standig vermogen op gaan bouwen. De kinderen worden meegenomen op ontdekkingsreis om ze voor te bereiden op een voor hen nieuwe wereld. Een proces dat de familie samen aangaat. Opvoedkundig en zonder fiscaal voordeel te laten liggen, wordt een mooie toekomst uitgestippeld.

Het Familieplan

Er bestaan diverse fiscaal gedreven oplossingen voor de geschetste situatie, maar hierna zal blijken dat vooral een tijdige planning en open communicatie altijd centraal moeten staan. Een dynamische aanpak waar eigenlijk een continue planning aan de basis staat. Het Familieplan hoort in de tas van iedere moderne adviseur te zitten.

Een familieplan is het periodiek gestructureerd in kaart brengen van de persoonlijke en gezamenlijke financiële situatie om een zo nauwkeurig mogelijk beeld te verkrijgen van de toekomstige inkomsten- en vermogenspositie op zowel korte als lange termijn. Binnen het familieplan speelt ook de

fiscale optimalisatie, door verlaging van de belastingdruk en besparing van toekomstige erfbelasting, een belangrijke rol. Vermogensbehoud, rendement en risicobeheersing zijn vervolgens belangrijke thema's voor de beleggingen. Daarnaast besteedt het familieplan ook de nodige aandacht aan zowel geplande als ongeplande gebeurtenissen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan bedrijfsoverdracht, huwelijk en echtscheiding, overlijden etc. In optima forma zou een familieplan uit een aantal deelplannen kunnen bestaan zoals een inkomstenplan, een vermogensplan, een schenkingsplan en ook spaar- en beleggingsplan c.q. beleggingsstatuut.¹

Familieholding

Het succes van de onderneming vormt voor Kees eigenlijk ook een zware financiële last. Financieel gezien gaat het voor de wind en Kees en Martha beschikken inmiddels over een omvangrijk vermogen. Toekomstige bedrijfswinsten worden verder opgepot en een fiscaal vriendelijke overdracht van het nog op te bouwen vermogen vormt een grote uitdaging. Hoe kan vermogen en de verdere toekomstige opbouw direct bij de kinderen terecht komen? De creatie van een "familieholding" speciaal voor Paul en Pieter biedt de oplossing als onderdeel van het familieplan.

De doelstellingen en belangrijkste voordelen bij het structureren zijn:

- Toekomstige waardestijgingen van de aandelen komen op deze manier (voor 50%) rechtstreeks bij de familieholding terecht en dus (indirect) bij Paul en Pieter;
- Paul en Pieter verkrijgen geen directe zeggenschap in de onderneming maar raken wel betrokken bij de vermogensopbouw;
- Vereenvoudiging van een eventuele toekomstige bedrijfsopvolging door Paul en/of Pieter;
- Besparing van toekomstige erfbelasting over het vermogen dat Paul en Pieter zelfstandig opbouwen.

De voorgestelde familieholding wordt (kort gezegd) bereikt met behulp van de volgende vijf stappen:

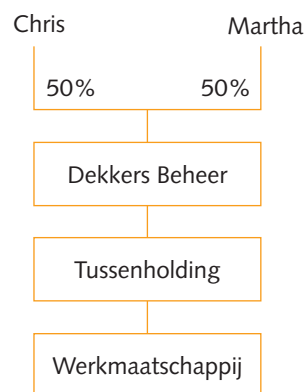
1. Kees richt een nieuwe besloten vennootschap op welke als familieholding zal fungeren;
2. De aandelen van deze nieuwe vennootschap worden gecertificeerd;
3. De certificaten van aandelen in de familieholding worden geschonken aan Paul en Pieter.² Aan de schenking wordt een uitsluitingsclausule gekoppeld, zodat de certificaten niet in een eventuele huwelijksgemeenschap van de kinderen zullen vallen;
4. De huidige aandelen worden vervolgens omgezet in (cumulatief) preferente aandelen A. Deze preferente aandelen A geven jaarlijks recht op een vast preferent dividend. De nominale waarde van de preferente aandelen A zal gelijk zijn aan de nominale waarde van de huidige aandelen.³ De huidige zichtbare winstreserves, stille reserves en goodwill wor-

den voorbehouden aan de preferente aandelen A. Het preferent dividend wordt berekend over de nominale waarde van de aandelen, vermeerderd met de aan de preferente aandelen A gekoppelde zichtbare en stille reserves.

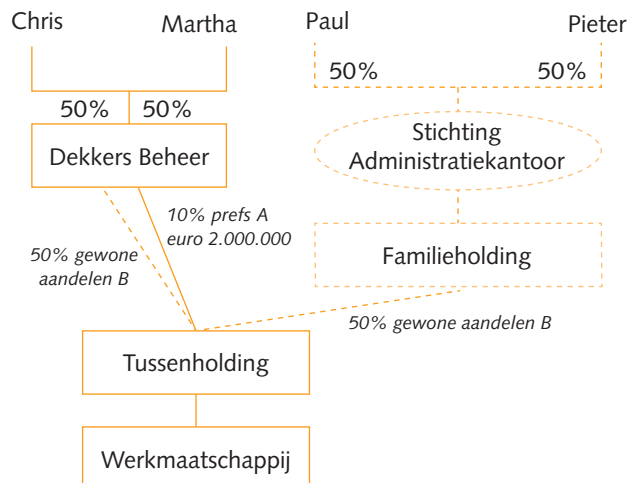
5. Vervolgens worden nieuwe gewone aandelen B uitgegeven.⁴ De familieholding zal 50% van de nieuwe aandelen houden en de resterende 50% wordt geplaatst bij de persoonlijke holdingmaat schappij van Kees (en Martha).⁵ De gewone aandelen B zijn gerechtigd tot de toekomstige reserves voor zover die de bevroren huidige waarde van de preferente aandelen A te boven gaan.

Schematische weergave structuur

De huidige structuur

De beoogde structuur

CIJFERMATIGE UITWERKING

De huidige onderneming vertegenwoordigt een waarde van € 2.000.000. Deze waarde wordt gekoppeld aan de (cumulatief) preferente aandelen A. Bij een preferent dividend percentage van 10% ontvangt de persoonlijke holdingmaatschappij van Kees (en Martha) jaarlijks een bedrag groot € 200.000. Hetgeen resteert van de geconsolideerde winst

na belastingen komt toe aan de familieholding en levert uiteindelijk een besparing van maximaal 20% erfbelasting op. Daarnaast delen Paul en Pieter mee bij een toekomstige verkoop van de onderneming, voor zover meer wordt ontvangen dan de aan de aandeelhouders A "voorbehouden" € 2.000.000. Een eventuele meeropbrengst komt in dat geval zonder 20% erfbelasting rechtstreeks in handen van Paul en Pieter. Een belangrijk pluspunt is nog dat bij achterblijvende rendementen geen sprake is van een belastingnadeel. Het gaat slechts om het mislopen van een beoogd voordeel.

FISCALE CONSEQUENTIES EN AANDACHTSPUNTEN

Het gehele traject kan plaatsvinden zonder (directe) heffing van vennootschapsbelasting. Daarnaast is toepassing van de deelnemingsvrijstelling (art. 13 Wet Vpb 1969) in de nieuwe structuur wenselijk. Het belangrijkste voordeel van toepassing van de deelnemingsvrijstelling is dat voordelen genomen uit hoofde van een deelneming geheel zijn vrijgesteld. Over de dividenden die uitgekeerd worden is dan ook geen vennootschapsbelasting verschuldigd. Wil een B.V. gebruik kunnen maken van de deelnemingsvrijstelling, dan moet de B.V. onder andere ten minste 5% in het geplaatst en gestort kapitaal van de deelneming bezitten.

De familieholding zal jaarlijks een gering fiscaal verlies lijden. Deze vennootschap zal in de nabije toekomst namelijk slechts onbelaste dividenden ontvangen, zodat de jaarlijkse kosten van bijvoorbeeld de Kamer van Koophandel, jaarstukken en aangiften vennootschapsbelasting niet effectief afgetrokken kunnen worden. Deze situatie wijzigt pas nadat de familieholding voldoende beleggingsrendement gaat behalen met de ontvangen dividenden. Hierbij dient in ogenschouw te worden genomen dat de aanwezige verliezen verdampen na een periode van negen jaar.

Uit de cijfermatige uitwerking blijkt dat de voorgestelde herstructurering onder omstandigheden een prima instrument voor successieplanning vormt. Een eventuele toekomstige waardeangroei van de door de kinderen te verwerven certificaten van aandelen in de familieholding, komt namelijk rechtstreeks toe aan de kinderen. Dit is een besparing ten opzichte van het tarief van maximaal 20% erfbelasting.

EMOTIE: DE OUDERS WILLEN "IN CONTROL" BLIJVEN

Met deze structuur is het mogelijk om de volledige zeggenschap over de onderneming en het vermogen te behouden, ook na "toetreding" van de kinderen. Dit wordt gerealiseerd door de aandelen in de familieholding te certificeren, waarna de ouders benoemd worden tot bestuurders van de desbetreffende stichting. De bestuurders van de stichting hebben het stemrecht op alle aandelen en kunnen op die manier bijvoorbeeld de hoogte van het eventueel uit te keren dividend bepalen. De toekomstige waardestijging van de aandelen komt (gedeeltelijk) terecht bij de kinderen. De ouders blijven "in control" over de onderneming en het vermogen dat de kinderen opbouwen. Uiteraard bestaat de mogelijkheid om in de toekomst wijzigingen door te voeren in deze zeg-

genschapstructuur. Verstand komt immers met de jaren en wanneer de kinderen er echt klaar voor zijn, kan de zeggenschap, over de onderneming en/of het op naam van de kinderen opgebouwde vermogen veranderen.

Uit het stappenplan blijkt dat Kees de familieholding opricht en certificeert om vervolgens certificaten van aandelen te schenken aan Paul en Pieter. Let wel: de schenking van deze certificaten is uiteraard belast met schenkbelasting. Mede gezien de jaarlijkse vrijstelling voor schenkingen tussen ouders en kinderen en het ontbreken van een minimumkapitaaleis bij de besloten vennootschap is en blijft het verschuldigde bedrag aan schenkingsbelasting beperkt. De omvang van het nominaal kapitaal is wel van belang om toepassing van de deelnemingsvrijstelling te bewerkstelligen. Hiermee dient uiteraard rekening gehouden te worden.

Door deze "tussenstap" wordt de mogelijkheid gecreëerd om aan de schenking een zogenaamde uitsluitingsclausule te koppelen. Op deze manier blijven de aandelen altijd tot het privévermogen van de kinderen behoren en komen de aandelen of de achterliggende waarde nimmer terecht bij de (toekomstige) (ex) echtgenoten van de kinderen. Zelfs indien kinderen trouwen op basis van een algehele gemeenschap van goederen blijven de aandelen als gevolg van de uitsluitingsclausule tot het privévermogen behoren. Hierdoor blijft de familieholding ook in de toekomst "binnen de familie". De inhoud van de uitsluitingsclausule kan afgestemd worden afhankelijk van persoonlijke wensen. Het is belangrijk rekening te houden met bepalingen zoals opgenomen in de testamenten.

DE VRIJGESTELDE BELEGGINGSINSTELLING (VBI)

Met het verstrijken van de jaren groeit het vermogen bij de familieholding substantieel. De onderneming blijft succesvol en een grote speler in de markt komt met een bod dat Kees en Martha simpelweg niet kunnen weigeren. Door de tijdige creatie van een familieholding delen Paul en Pieter direct mee in de verkoopopbrengst. Hier ontstaat een nieuwe fase voor de familie Dekkers. Hoe gaan we om met het vermogen in de familieholding? Hoe beheren we onze (gezamenlijke) beleggingen? Er wordt besloten een deel van het belegde vermogen onder te brengen in een vrijgestelde beleggingsinstelling (VBI). Nu is er sprake van een BV, waarin geen ondernemingsactiviteiten meer plaatsvinden. Nu er alleen wordt belegd is het een optie om de familieholding om te zetten naar een VBI. Ook het (belastingvrij) afsplitsen van het te beleggen vermogen naar een nieuw op te richten vrijgestelde VBI wordt in de praktijk veelvuldig toegepast.

DE FISCALE KIJK OP EEN VBI

Een VBI is een NV of fonds voor gemene rekening, die vrijgesteld is van belastingheffing op grond van art. 6a Wet op de Vennootschapsbelasting 1969. De VBI is vrijgesteld van vennootschapsbelasting én dividendbelasting. De vennootschap is in het geheel geen belasting verschuldigd over de behaalde beleggingsresultaten. De aandeelhouders van de VBI worden slechts volgens een forfaitaire regeling in de belastingheffing betrokken.

De VBI is het Nederlandse antwoord op de vele fiscaal vriendelijke regelingen voor inkomsten uit beleggingen in andere landen, zoals de Luxemburgse SICAV, de SPF op de Nederlandse Antillen en diverse exotische regelingen in Ierland, Cyprus en Malta. Nederland moet interessant blijven als vestigingsland. Deze achtergrond is duidelijk herkenbaar in de wettelijke regeling. Bij de vormgeving van de VBI is de wetgever namelijk uitgegaan van grote beleggingsinstellingen, die zich richten op een breed publiek. Dit in de plaats van de directeur-grotaandeelhouder (dga), die zijn vermogen heeft ondergebracht in een beleggingsvennootschap. Dat komt tot uitdrukking in de voorwaarden waaraan een vennootschap moet voldoen om als VBI aangemerkt te kunnen worden. Ondanks de oorspronkelijke doelstelling opende de staatsecretaris van Financiën ook de deuren voor vermogende families in Nederland. Toepassing voor de directeur-grotaandeelhouder werd al goedgekeurd door de staatsecretaris van Financiën.⁶ De VBI is ook voor de dga een eenvoudig alternatief voor van oudsher meer complexe buitenlandstructuren. De manier om dga's met een beleggingsvennootschap in Nederland te houden, c.q. naar Nederland terug te halen.

De toepassing voor vermogende families vloeit voort uit het feit dat de wet vrijwel geen eisen stelt aan de aandeelhouders van een VBI. Vereist is slechts dat de VBI ten minste twee deelnemers heeft waardoor sprake is van collectiviteit. De VBI-status wordt verleend als de beleggingsvennootschap naast de dga één of meer andere aandeelhouders heeft met een gezamenlijk belang van tenminste 10%. Echtgenoten die in gemeenschap van goederen zijn gehuwd tellen hierbij gezamenlijk als één aandeelhouder. Dit geldt niet voor echtgenoten die onder huwelijkse voorwaarden zijn getrouwd. Minderjarige kinderen mogen in beginsel geen aandeelhouder zijn. Het belang van minderjarige kinderen wordt toegerekend aan de ouder van dit kind, welke ouder aandeelhouder is in de VBI. De zeggenschap en de vruchten van de aandelen die minderjarige kinderen houden, komen volgens de wet dan ook toe aan deze ouder. Kortom, de belastingdienst ziet eigenlijk de ouder en minderjarige kinderen als één en dezelfde aandeelhouder. Meerderjarige kinderen kwalificeren wel waardoor de volgende generatie zonder problemen kan fungeren als tweede aandeelhouder.

De meerderjarige kinderen dienen het aandelenpakket te kopen tegen een reële prijs. Indien de waarde van een VBI na oprichting € 1.350.000 bedraagt, dienen zij dus bijvoorbeeld € 150.000 te betalen voor verkrijging van het 10%-aandelenpakket. Indien zij deze € 150.000 niet uit eigen middelen kunnen voldoen, is het mogelijk om dit bedrag te schenken maar hierover is uiteraard dan wel schenkbelasting verschuldigd. Let op, de participatie in de VBI mag niet gefinancierd worden met een lening bij de andere aandeelhouder (vaak de ouders). De kinderen mogen het bedrag wel zelfstandig lenen bij een bank, maar slechts onder bepaalde voorwaarden. Zo mogen de ouders bijvoorbeeld niet garant staan. In onze casus betreft het twee (meerderjarige en vermogende) kinderen, dus Paul en Pieter kunnen zonder problemen samen een VBI oprichten.

In beginsel hoeft een VBI geen dividendbelasting in te houden op eventuele dividenduitkeringen aan haar aandeelhouders. De VBI is namelijk vrijgesteld van belastingheffing. De keerzijde is dan ook dat eventueel ingehouden dividendbelasting op de dividenduitkeringen van haar beleggingen, evenals ingehouden buitenlandse bronbelastingen, niet kan worden verrekend. Deze uitgangspunten spelen uiteraard ook een rol bij het te voeren beleggingsbeleid. Bij de aanmerkelijkbelanghouder in de VBI wordt voor de inkomstenbelasting in box 2 jaarlijkse een forfaitair rendement in aanmerking genomen van 4% over de waarde in het economische verkeer van de VBI.

Op de waarde van de aandelen rust kort gezegd een claim inzake aanmerkelijk belang van 25%. Per saldo is derhalve 1% belasting verschuldigd, zo is dat geregeld in art. 4.14 Wet op de Inkomstenbelasting 2001. Op het fictieve rendement van 4% mag het bedrag in mindering worden gebracht dat in het betreffende jaar daadwerkelijk als dividend is uitgekeerd om een dubbele heffing te voorkomen. Het forfaitaire rendement kan echter niet negatief worden. Wordt in een jaar geen dividend uitgekeerd of minder uitgekeerd dan genoten is als fictief rendement, dan mag de verkrijgingsprijs van het aanmerkelijk belang worden verhoogd met het bedrag van het fictieve rendement.

Wanneer wij gemakshalve uitgaan van twee aandeelhouders in een VBI met een waarde van € 1.500.000 dan wordt geacht een rendement te zijn uitgekeerd van € 60.000 (ofwel € 30.000 per aandeelhouder). De heffing over dit forfaitaire rendement in box 2 bedraagt € 7.500 per aandeelhouder. Vanwege deze forfaitaire heffingsystematiek zal in de situatie van de VBI altijd quitte worden gespeeld wanneer er een rendement wordt behaald van 1%.

Als aan alle voorwaarden is voldaan is het mogelijk om een verzoek te doen bij de belastingdienst als bedoeld in art. 6a Wet op de vennootschapsbelasting 1969 tot rangschikking als VBI. Indien een VBI niet meer aan alle voorwaarden voldoet zal zij haar status verliezen en weer belastingplichtig worden voor de vennootschapsbelasting. Het statusverlies leidt niet tot extra heffing. Het statusverlies treedt in met ingang van het boekjaar (terugwerkende kracht) waarin niet langer aan alle voorwaarden is voldaan. Tevens kan de VBI op haar verzoek niet meer als zodanig worden aangemerkt. Dit alles zonder bijzonder sanctie(s). Kortom, afhankelijk van de beleggingshorizon en het verwachte rendement vormt de VBI een vanuit rendementsoogpunt interessante optie.

Uitgangspunten cijfervoorbeeld			
Belegd vermogen in de Familieholding	1.500.000		
Verondersteld rendement	4%		
Vennootschapsbelasting	20%		
Aanmerkelijk belang heffing	25%		
	BV	Privé	VBI
Belegd vermogen	1.500.000	1.125.000	1.500.000
Rendement	60.000	45.000	60.000
Belasting over winst	12.000	n.v.t.	n.v.t.
Netto winst	48.000	45.000	60.000
Aanmerkelijk belang heffing	12.000	n.v.t.	15.000
Vermogensrendementsheffing	n.v.t.	13.500	n.v.t.
Netto rendement	36.000	31.500	45.000

VERERVING VAN AANDELEN IN EEN VBI

Hiervoor werd opgemerkt dat ingeval de VBI niet meer aan de voorwaarden voldoet, zij de VBI-status zal verliezen en weer belastingplichtig wordt voor de vennootschapsbelasting. Eén van de voorwaarden is dat er meerdere aandeelhouders zijn. Deze voorwaarde vormt dan ook een aandachtspunt bij overlijden van één van de aandeelhouders. In dit kader is het van belang om een flexibel testament op te stellen, waarbij de VBI ook na overlijden van een aandeelhouder mogelijk blijft.

Het overlijden van één van de aandeelhouders leidt tot heffing van inkomstenbelasting en erfbelasting. De overgang/overdracht van aandelen bij een overlijden leidt tot een (fictieve) vervreemding in de inkomstenbelasting. In dat geval moet de inkomstenbelastingclaim (25%) over de overdrachtprijs (of waarde in het economisch verkeer) minus de verkrijgingsprijs worden afgerekend. Er kan slechts doorschuiving van de inkomstenbelastingclaim plaatsvinden naar de erfgenamen of legatarissen voor zover de waarde van de aandelen betrekking heeft op ondernemingsvermogen dat zich in de vennootschap bevindt. Dit betekent dat over beleggingsvermogen direct moet worden afgerekend. Omdat de VBI geen onderneming drijft, zal de inkomstenbelastingclaim bij overlijden afgerekend moeten worden.

Over de waarde van de aandelen in de VBI die vererven, dient door de verkrijgers van die aandelen erfbelasting betaald te worden naar de waarde in het economisch verkeer. Eventueel betaalde inkomstenbelasting mag op de nalatenschap in mindering worden gebracht. Bij vererving van aanmerkelijk belang aandelen kunnen onder voorwaarden de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten in de Successiewet worden toegepast. Eén van die voorwaarden is dat in de vennootschap een onderneming gedreven wordt. Aangezien dit bij

de VBI niet het geval is, behoort toepassing van deze faciliteiten niet tot de mogelijkheden.

Belangrijk om te melden is dat de gevolgen voor de inkomstenbelasting en de erfbelasting voor wat betreft het in de VBI afgezonderde vermogen, niet anders zouden zijn als dit vermogen beleggingsvermogen in de Familieholding zou geweest zijn.

DE EMOTIONELE KIJK OP EEN VBI

Ook als instrument voor estate planning kan de VBI dienst doen. Als gevolg van de vereiste collectiviteit worden meerderjarige kinderen vaak in de structuur betrokken. Een combinatie van directe vermogensoverheveling (een eventuele schenking om de participatie mogelijk te maken) en indirecte vermogensoverheveling (het toekomstige beleggingsrendement komt deels bij de kinderen terecht). De kinderen worden betrokken bij het te voeren beleggingsbeleid. Bijkomend voordeel kan zijn dat het familievermogen bij elkaar wordt gehouden. Gezamenlijk beleggen vormt immers het uitgangspunt.

Een zelfstandige participatie heeft echter als nadeel dat de kinderen zeggenschap verkrijgen over het belegde vermogen. In het geval van de familie Dekkers werd de familieholding juist gecertificeerd om Paul en Pieter te behoeden voor onverstandige beslissingen en continuïteit bij overlijden te waarborgen. Uiteraard is daarnaast bewindvoering bij een vroegtijdig overlijden van de ouders mogelijk. Echter, het zorgen dat kinderen op eigen benen kunnen staan en ook inhoudelijk in staat zijn om de juiste beslissingen te nemen, is op termijn beter dan de keuze voor een opstelling als een waakhond.

De statuten van de VBI mogen echter géén regeling bevatten waardoor een vrije overdracht van de aandelen wordt beperkt. In de statuten van de vennootschap of bij een afzonderlijke overeenkomst kan echter wel een regeling getroffen worden waardoor de aandeelhouders in de gelegenheid worden gesteld om hun aandelen aan de VBI aan te bieden (het zogenaamde open-end karakter).

Lange tijd leek certificering van de aandelen in een VBI niet mogelijk. Doch indien ook na certificering iedere certificaat houder altijd zijn certificaten kan overdragen aan de stichting of aan de VBI, stemt de belastingdienst (sinds kort) in met een certificering. Door het recht om zelfstandig uit te stappen niet afhankelijk te maken van goedkeuring door het stichtingsbestuur wordt voldaan aan het zogeheten 'open end'-karakter van de VBI. Een belangrijk vereiste om gebruik te mogen maken van het VBI-regime.

Certificering is dan ook uitsluitend mogelijk indien de inkoop op geen enkele wijze (ook niet in de toekomst) kan worden belemmerd. Als de aandeelhouder zijn aandelen/certificaten wil inkopen, dan dient het bestuur van de stichting hier onverwijld gevolg aan te geven door de gelden direct over te maken op de rekening van de certificaat houder.

Ook een latere statutenwijziging mag er uiteraard niet toe leiden dat de inkoopmogelijkheid wordt beperkt. Het voorgaande moet expliciet naar voren komen in de statuten en de notariële akten in verband met certificering (lees: de administratievoorwaarden).

Per saldo blijven de ouders ook in het geval van een VBI "in control" met uitzondering van het feit dat de kinderen zelfstandig uit het beleggingscollectief kunnen stappen. Een situatie die bij de juiste aanpak van een familieplan acceptabel lijkt.

HET BELEGGINGSSTATUUT

Een VBI is een instelling als bedoeld in de Wet financieel toezicht (Wft). Dit betekent dat de VBI onder de Wet op het financieel toezicht valt en aan de in de Wft gestelde voorwaarden moet voldoen. Beleggen mag slechts in door de Wft bepaalde beleggingen. De VBI kan het beste omschreven worden als een vennootschap, waarin de activiteiten uitsluitend bestaan uit beleggen. Dit met toepassing van risicospreiding. De VBI mag derhalve geen onderneming drijven, geen stamrecht- of pensioenverplichtingen hebben, geen direct belang in onroerend goed in Nederland bezitten, etc.

Ook het verstrekken van leningen is niet toegestaan. De VBI mag uitsluitend beleggen in financiële instrumenten, welke limitatief zijn opgesomd in de wet. Hieronder vallen bijvoorbeeld effecten, banktegoeden (betaal-, spaar- of depositorekeningen), aandelenswaps en rentetermijncontracten. Bij het beleggingsbeleid moet rekening worden gehouden met voldoende risicospreiding.

Zoals eerder werd vermeld, heeft het dividendbelastingregime op de VBI ook een keerzijde. Eventueel ingehouden dividendbelasting op de dividenduitkeringen van haar beleggingen, als ook ingehouden buitenlandse bronbelastingen, kunnen niet worden verrekend. Deze uitgangspunten spelen uiteraard ook een rol bij het te voeren beleggingsbeleid.

In de voorgaande alinea's werd al duidelijk dat er veel op het niveau van statuten en contracten geregeld moet en kan worden om de structurering optimaal te laten verlopen. Ditzelfde moet dan ook op het niveau van de beleggingen goed, weloverwogen en duidelijk worden vastgelegd. En daar brengt een beleggingsstatuut een logisch antwoord.

Het daadwerkelijk beseffen wat je doet, welke keuzes er gemaakt dienen te worden en welke doelstellingen er zijn wordt in een totaal (familie)plan uitgebreid beschreven. De belangrijkste activiteit van de VBI is beleggen. Dus als de VBI als sluitstuk en optimaal instrument ingezet wordt om vermogen vorm te geven en als beleggingsinstelling gaat fungeren, dan is het toch vreemd dat er alleen maar een korte vragenlijst en kopie van statuten van de entiteit nodig zijn om te gaan beleggen. Naar onze mening kan geen gezamenlijk draagvlak gecreëerd worden met het snel invullen van een vragenlijst om een risico- en beleggingsprofiel te bepalen. En vervolgens zonder rekening te houden met alle specifieke wensen (en wettelijke beperkingen) als bank of vermogensbeheerder te komen met één van de 'dertien uit een dozijn' generieke modelportefeuilles.

Het beleggingsbeleid dient zodanig te worden beschreven dat de gewenste beleggingsinstrumenten passend geselecteerd kunnen worden. Door alle betrokkenen (ouders, kinderen, adviseurs) in het adviesproces te betrekken ontstaat een beter draagvlak en beseft iedereen waarom bepaalde beleggingskeuzes gemaakt worden.

Zo wordt hopelijk ook voorkomen dat straks eenzelfde probleem gaat ontstaan zoals bij veel pensioen BV's, waarbij op basis van te snelle en efficiënte questionnaires de belangrijke vragen NIET gesteld werden. De doelstelling (pensioen?!) en kopie van de statuten (en later pensioenbrief) leek voor veel adviseurs voldoende te zijn om in het dossier te stoppen om snel naar de beleggingen te kunnen stappen.

Met de (recent) snelle opkomst van de VBI en de inhaalslag om klanten en hun gegevens echt goed in beeld te hebben, loopt de klant straks het risico om na veel inspanningen in het voortraject, een beleggingsportefeuille te hebben, die niet optimaal afgestemd is op de specifieke wensen en doelstellingen. Door ook de kinderen als ze nog jong zijn en weinig ervaring hebben met beleggen, onderdeel uit te laten maken van het proces, worden ze op die manier wegwijis gemaakt in de wereld van beleggen en vermogensbeheer. Dat begint met het beschrijven welke criteria aan de basis liggen van de keuze van de beleggingsinstrumenten. Welke voorkeuren men heeft, welke uitsluitingen er dienen te gebeuren. Hoe veel risico men kan en wil lopen, zowel financieel als emotioneel. En hoe één en ander kadert in het totale familieplan.

CONCLUSIE: GEBRUIK HET FAMILIEPLAN EN BELEGGINGSSTATUUT ALS KAPSTOK

Markten veranderen. Steeds vaker komt concurrentie uit onverwachte hoek. Iets wat bestaande aanbieders soms enorm verbaast. Wij noemen deze verbazing juist naïef. Het is tijd om op een andere manier zaken te doen. Vermogensbeheer en estate planning en juist de overlap, staan prominent op de agenda. Iedereen is in beweging. Neem een wilde markt en je ziet *cross-overs* uit andere branches. *In-the-cloud-technologie* uit de IT-wereld wordt geïntegreerd in het dienstenpakket van accountantskantoren. Van accountancy naar advies en van bankier naar financieringsmakelaar en dat allemaal in een veranderend landschap. Nieuwe financieringsvormen, investeringen en beleggingsvarianten schieten als paddenstoelen uit de grond. Ondernemende families zoeken een regisseur voor dit proces waarbij vermogen, emotie en fiscaliteit hand in hand moeten gaan.

Denken in het traditionele aanbod is typisch dienstverlening 1.0, ofwel denken vanuit de eigen producten. Eventueel aangevuld met een typisch 2.0-argument: "Want onze klant wil toch maatwerk!".

Ga nog een stapje verder en zet de behoefte áchter de markt vraag centraal. Dát is waar dienstverlening 3.0 over gaat. Je kunt de onderliggende behoefte van een cliënt niet zomaar negeren.

Nog niet zo lang geleden dachten we ook: schoenen pas je in een winkel en reizen boek je via een reisbureau in de

stad. Anticipeer op de dynamische en soms onvoorspelbare realiteit van vandaag. Kijk samen met de klant, in een duurzame relatie, naar zijn gedachten en beleving, en onderzoek in een continu proces de wensen die daaraan ten grondslag liggen. De aankoop van "producten" (van testament tot een concreet financieel plan) is nog 2.0. Het proces moet centraal komen staan. En dat betekent voor de één een uitgebreid, in detail uitgeschreven plan. En voor de ander juist bondig maar concrete 'ingrediënten' en kaders. Breng structuur aan in het proces door afspraken te maken en met elkaar te communiceren. Spreek wensen en behoeften tijdig uit en stuur hier samen op. En ga er niet zomaar vanuit dat de cliënt alles weet, begrijpt en snapt.

Denk als moderne adviseur altijd in een dynamisch proces en niet in 'one size fits all' standaard producten, adviezen en beleggingsportefeuilles. Een familieplan en beleggingsstatuut is net als een testament, slechts een momentopname en moet net als de achterliggende wensen, een dynamisch geheel vormen. Samen met de uiteindelijke beleggingsportefeuille.

Denken als familie is toch logisch als het gaat om het familievermogen?! Opvallend om te zien is dat "bewaken" van familievermogens in testamenten al de normaalste zaak van de wereld lijkt te worden. Geen testament komt vandaag de dag tot stand zonder na te denken over de invulling van bijvoorbeeld de uitsluitingsclausule. In een familieplan staat het familievermogen ook tijdens leven centraal.

Creëer een omgeving waarin je kunt anticiperen op wensen en behoeften. Hier kun je niet vroeg genoeg mee begin-

nen. Planning (lees: inclusief belastingbesparing en rendement maximalisatie) kan op die manier hand in hand gaan met gevoel en emotie. Maak het bespreekbaar onder de kerstboom en zorg dat uw cliënt, net als Kees, beter slaapt vanaf 2015. En dat geeft ook voor Martha rust!

Informatie p.lambrechts@boladviseurs.nl en geert.broekgaarden@weygerbergen.com

1 Voor meer informatie over beleggingsstatuut: zie R.G.J. van Beek, 'Zorgvuldig advies vermogensopbouw: back to the future of financial planning!' VFP 2010/5 en R.G.J. van Beek, 'Zorgvuldig advies vermogensopbouw: De klant in beeld?' VFP 2012/2

2 De kinderen bezitten in het voorbeeld gezamenlijk ieder 50% van de certificaten van aandelen in de familieholding. Ieder kind zijn/haar eigen familieholding brengt extra kosten met zich mee. Aanpassing op zowel hoofdlijnen als details is mogelijk en afhankelijk van de wensen van de ouders, maar uiteraard ook de kinderen.

3 Het geplaatst en gestort kapitaal is mede van belang voor het vereiste percentage in verband met de toepassing van de zogenaamde deelnemingsvrijstelling ex. art. 13 Wet Vpb 1969.

4 Volledigheidshalve merken wij nog op dat de nieuw uit te geven aandelen ook op een andere wijze verletterd kunnen worden. Zo kan men er bijvoorbeeld voor kiezen om de nieuw uit te geven aandelen de letters B en C te geven. In dat geval krijgt de Familieholding de aandelen B en verkrijgt de persoonlijke holding van Kees de aandelen C. Daarnaast is het mogelijk om (ook) de aandelen in de familieholding te verletteren. Op deze manier kunnen de kinderen (na instemming van de ouders) in de toekomst een eigen dividendpolitiek voeren.

5 Met name vanuit fiscaal oogpunt is het wenselijk om ook nieuwe aandelen aan de persoonlijke holdingmaatschappij van de huidige aandeelhouder toe te kennen. Op deze manier blijft het immers mogelijk om bij een toekomstige vererving en/of schenking van de preferent aandelen (aan de langstlevende) de fiscale bedrijfsopvolgingsfaciliteiten.

6 Besluit 10 maart 2008, nr. CPP 2008/291M, onderdeel 2, *Start.* 2008, 49, V-N 2008/14.16 (V-N 2008/14.16).